

VILLE LÄHDE

Metsä ei vastaa, jos se on mennyttä

Gary Snyder, *Erämaan opetus* (The Practice of the Wild, 1990).
Suom. Tero Tähtinen. Savukeidas, Turku 2010. 304s.

Modernien yhdysvaltaisten ympäristöajattelijoiden kokemusmaailma on kiintoisa mosaiikki. Euroopassa ympäristöliike ponnisti ensi sijassa 60-luvun laajasta vasemmistolaisesta kuohunnasta. Atlantin toisella puolella liikehdintä taas on ottanut vauhtia kansallispuistojen perustamisesta, paikallisten luontoromantikkojen kirjoituksista ja vasta paljon myöhemmin vastakulttuurista.

Gary Snyder kuvastaa tätä moninaisuutta, sillä hänen elämänpolkunsa risteilee puusavotoilta *beat*-runoiltoihin ja kriittisen antropologian tutkimuksesta japanilaiseen luostariin. Hän kuuluu siihen humuskerrokseen, josta versoi muun muassa Earth First! -ympäristöjärjestö ja ennen kaikkea sen räiskyvä kiistäisyys punaniskaisen uhon ja kaupunkilaisen punaisuuden välillä.

Tämä temaattinen huojattelu huokuu myös *Erämaan opetuksen* sivuilta. Snyder ymmärtää sekä inhimillisten luontosuhteiden nyanseja että ei-inhimillisen luonnon moninaisuutta ja muuttuvuutta. Vaikka jolkottavat sudet ja puuvanhukset saavat kirjassa merkittävän roolin, sen sivuilla kuuluu myös tuhatjalkojen kuhina ja haisee mätänevän raadon kuolinkaasu. Snyder myös korostaa yhä uudestaan inhimillisten luontosuhteiden praktisuutta. Ihminen näyttäytyy kirjassa toimeliaana otuksena myös kauniissa ja rakentavassa merkityksessä, ei vain tuhoisan dualismin toisena ääripäänä.

Toisaalta luonto on Snyderille ehdoton toinen ja vieras, jota on suojeltava kaikelta inhimilliseltä kosketukselta. Tämä läpi teoksen kulkeva ristiriita onkin hämmentävä: tiettyjen kulttuurien kritiikki muuntuu Kulttuurin ja sivilisoitumisen tuomioksi – välillä ”villi” on luovan sisäisen ristiriitaisuuden kuva, välillä se olemuksellistuu toiseksi. Samalla tavalla Snyder voi yksissä kansissa ylistää rikkautta luovia viljelykäytäntöjä, mutta Viljelystä tulee myös kaiken tuhon alku ja juuri. Tästä huolimatta hän ei äidy vaatimaan paluuta luontoon tai naiiviin primitivismiin vaan ymmärtää, että esimerkiksi pyhyyden kokemuksen syntyminen on pitkä prosessi juuri siksi, että se on osa käytäntöä:

”Asioiden pyhäksi julistamisella ei ole mitään kiirettä. Mielestäni meidän pitäisi olla kärsivällisiä ja antaa maalle paljon aikaa kertoa olemuksestaan meille tai tulevaisuuden ihmisille. Kultatikan huudahdus, harmaaoravan hassu nopea tirsutus ja putoavien tammenterhojen pauke vajan katolla riittävät maille toistaiseksi aivan hyvin.” (164)

Ristiriidan taustalla onkin jatkuvasti pohtiva kirjoittaja, joka ei pyri teoretisoimaan ympäristökriisiä tai ihmisen tilaa vaan avaamaan siihen lukuisia näkymiä. Tyyli, lukijan kävelyttäminen kokemusten ääreen, on Snyderille keskeistä. Kääntäjä Tero Tähtinen on tehnyt pääosin ihan sujuvaa työtä ja onnistunut välittämään jutustelevan ja pohdiskelevan äänenväriin. Vain muutamat käännöskompastukset kuten ”jogurttikulttuuri” (41), ”oppia tekemään bysanttilaisen keksinnön kuten tutkintotodistus” (45) tai ”perennakasvit” puhuttaessa monivuotisista viljelykasveista (154) töksähtävät.

Erämaan opetus on ehkä parhaimmillaan väkevä kuvaus ympäristöihmisen sieluntuskasta. Ympäristöky-symyksen anatomiaan tai niiden poliittisiin pintoihin Snyder ei lopulta onnistu tarttumaan, vaikka se selvästi on kirjan tarkoitus. Hän tuo esiin toistuvasti paikka-kokemusta ja ekologisia alueita korostavaa bioregionalismia, etenkin alkuperäiskansojen kamppailuita. Viime vuosikymmenten kamppailut ovat kuitenkin osoittaneet, miten heikko tuo 1990-luvun alun unelma yhteisten kamppailujen allianssista oli. Ajan hampaan vaikutusta kuvaa ehkä parhaiten katkelma, jossa Snyder julistaa maalaisuuden merkitystä:

”Toisinaan kuulee sanottavan, että nykypäivänä jokainen ihminen on kaupunkilainen. Sellainen aika voi olla tulossa, mutta tällä hetkellä maailman suurimman yksittäisen ihmispopulaation muodostavat lämpimien vyöhykkeiden maanviljelijät [...]” (230)

Mutta 1990-luvun alun pienten liikkeiden hyökyaalto murtui rantakiviin ja joutui muuttamaan muotoaan. Kokemus oli tuskainen, sillä paljosta optimismista täytyi luopua. Uusien aaltojen täytyy olla erilaisia, sillä niin paljon on muuttunut. Yhä enemmän on menetetty, kriittisiä rajoja on ylitetty ja yhteiskuntien valtavirta osoitautui luultua vahvemmaksi.

Ymmärrän hyvin Snyderin halun korostaa villin luonnon merkitystä ja muistuttaa, että ihmiseltäkin suojattuja alueita tarvitaan. (Ja hän muistuttaa myös, että välitilat ovat nekin välttämättömiä ja tärkeitä.) Hänen korostamassaan ”syvä-ekologisessa” vakaumuksessa on kuitenkin usein aimo annos moralismia, jossa halutaan olla luonnon puolesta ”puhtaasti”.

Mutta jos tuo maailma on jo enimmäkseen menetetty, pitäisikö pohtia sitä, miten *tulevan* elämän mahdollisuuksia voidaan ylläpitää. On tärkeää muistaa, että kadonnut ei koskaan palaa. Mutta se luonto, jonka katoamisesta me usein huolehdimme eniten, katoaa yleensä silloin, kun sen pelastaminen on jo myöhäistä.